

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Illvstrissimi Viri Petri De Marca Archiepiscopi Parisiensis Dissertationvm De Concordia Sacerdotii Et Imperii, Sev De Libertatibvs Ecclesiæ Gallicanæ, Libri Octo

Marca, Pierre de

Parisiis, 1669

VII. Expenditur edictum Clotarij Regis pro confirmatione canonum Concilij Parisiensis quinti. De electionibus Episcoporum. De venia Clericorum. De eorum causis. Quinam sint juniores Ecclesiæ. Crimina ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-15617

mata fuerunt. Tum in Actione quinta extant libelli Iustiniano oblatis ab Episcopis secundæ Syriæ & ab Archimandritis, quibus eum orant ut jubeat Menæ Patriarchæ & synodo ut judicium peragant adversus illos hæreticos. Post quæ mandatum Principis exiit, delatum ad synodum *per Theodorum Referendarium, qui detulit pium ejus mandatum, quo jubet sanctæ vestre synodo ut ea omnia discutiat quæ libello continentur; ut aiunt monachi in libello suo ad synodum.*

V. Eo fundamento patres Concilij Quinti Oecumenici Vigilium Papam per Legatos orarunt ut ad synodum accederet, simul cum iis tractaturus de Tribus Capitulis. Materia enim isthæc proposita Concilio fuerat ab Imperatore Iustiniano in literis convocationis. *Adhortantes verò cum (id est, Vigilium) convenire unà nobiscum, & tractare & disponere de Tribus Capitulis, de quibus piissimus Imperator nos ejusque beatitudinem in scriptis interrogavit.*

VI. Ex quibus colligi potest patres Concilij Aurelianensis secutos esse exemplum obsequij Principibus exhibitum ab antiquis Episcopis. Quare dubitandum non est quin Clodoveus synodum illam confirmaverit, tametsi edictum ejus non extet, quod ea Principes ab Episcopis discere debeant quæ ad doctrinam fidei vel morum spectant, ut *audiant ex ore patrum quod sacrum est, ut ait Concilium quintum Aurelianense in præfatione.* Tenentur enim præterea Principes auctoritate sua exteriori fulcire documenta quæ consentanea sunt sacra Scripturæ & traditioni. Canones autem de disciplina conditi confirmari debent pro bono status ecclesiastici, qui regis protectioni subjacet.

Caremus aliorum Principum edictis pro confirmatione canonum datis; quod sufficere sæpe crederent si eos verbo firmarent, eorumque executionem permitterent. Attamen non adeo sumus infelices in hac quoque parte quin supersint illustria aliquot exempla hujus moris. Primum enim proferri potest declaratio Episcoporum in urbe Pictavensi congregatorum anno D X C. ad judicandam causam monialium Pictavensium, qui aiunt causas religionis communicandas esse Regibus regionis, ut illis quodammodo socientur, & eorum decreto firmetur: *Propitia divinitate piis atque catholicis populo datis Principibus, quibus concessa est regio, retissimè causas suas patefacit religio, intelligens, sacrosancto participante Spiritu, eorum qui dominantur se sociari & constabili decreto.*

VII. Edictum Clotarij Regis, quo canones Concilij Parisiensis habiti anno D C X V. confirmantur, expressius ostendit non so-

lùm Principes confirmasse canones in synodis editos, sed etiam eis addere solitos modificationes, in iis præcipuè capitibus quæ vim auctoritatis regis & jurisdictionis secularis infringebant. Edixerat Concilium illud, in primo canone, Episcopum esse eligendum à Metropolitanò & Episcopis comprovincialibus, itémque à clero & populo civitatis. Si verò aliquis *potentiâ* ordinaretur, ejus ordinationem fore nullam. Ei canoni, qui novare tentabat adversus antiquos canones & jura regia, modificationem adhibet edictum Clotarij. Quippe jubet ut electio fiat à clero & populo, non autem à Metropolitanò & comprovincialibus Episcopis, à quibus ordinationem peragi præcipit juxta antiquos canones. Ad conservanda autem jura regia, quorum dignitatem violare velle videtur synodus vocem *potentiâ* usurpando, jubet ut si electus fuerit dignus, ordinetur secundum mandatum Principis; vel certè si è palatio eligatur, juxta merita doctrinamque suam ordinetur. Ceterùm ea modificatio iis verbis concepta est quæ simul canonis confirmationem continent: *Idèoque definitionis nostre est ut Canonum statuta in omnibus conserventur, & quod per tempora ex hoc prætermisum est, vel dehinc perpetualiter observetur; ita ut Episcopo decedente, in loco ipsius qui à Metropolitanò ordinari debet cum provincialibus, à clero & populo eligatur. Et si persona condigna fuerit, per ordinationem Principis ordinetur. Vel cerie si de palatio eligatur, per meritum persone & doctrine ordinetur.*

Canone tertio prohibetur Clericis, sub pœna depositionis, ne Principem aut ullam aliam potestatem adeant, omisso proprio Episcopo; nisi si ad eos accedant pro obrendenda venia. Clausula illa duo quædam significat, veniam scilicet criminis, quoad leges publicas, & postulationem Episcopo faciendam pro indulgentia, remissione, aut moderatione pœnitentiæ. Exemplo esse potest Childebertus, qui Episcoporum clementiam imploravit pro Chrodielde & Basina apud Gregorium Turonensem, itémque Rex Sigismundus pro Stephano in Concilio Lugdunensi. At edictum addit recipiendum esse Clericum ab Episcopo suo, si Principis epistolam ad eum deferat, quacunque tandem de causa Principem imploraverit: *Et si pro qualibet causa Principem expetierit, & cum ipsius Principis epistola ad Episcopum suum fuerit reversus, excusatus recipiatur.* Hac modificatione edicti Clotarij usus est Carolus Calvus anno octingentesimo quadragesimo tertio in causa Presbyterorum Septimaniæ, qui opprimi se à suis Episcopis querebantur;

Gregor. Turon.
lib. 10. c. 10.
Concil. Lugdan.
ann. 517.

Greg. Turon.
lib. 10. c. 10.

Capitulum Tolof.
6. 12.

Vt Episcopi nullam inquietudinem sive exprobrationem Presbyteris, aut aperte ingerendo, aut alia qualibet occasione machinando, pro eo quod se ad nos hac vice reclamare venerunt, inferant; quia longa oppressio hujusmodi itineris eos fecit subire laborem.

Canon quartus magni momenti est ad extollendam jurisdictionem ecclesiasticam in detrimentum secularis. Ejus hæc sunt verba: *Vt nullus Iudicum neque Presbyterum neque Diaconum vel Clericum ullum aut Iniores Ecclesia sine scientia Pontificis per se distringat, aut damnare presumat. Quod si fecerit, ab Ecclesia cui injuriam fecisse dinoscitur tandem sit sequestratus quandiu reatum suum corrigat & emendet.* Quid Episcopi velint rectè explicat hic canon. At edictum causas distinguit, & utriusque jurisdictionis terminos accuratè admodum præscribit. Nam discrimen esse docet inter causas civiles & criminales, itè que inter Presbyteros, Diaconos, & Clericos inferioris ordinis. De causis civilibus Clericorum, cujuscunque ordinis sint, seculares iudices non posse cognoscere, nisi si causa citra omnem controversiam fuerit evidens & manifesta; exceptis nihilominus Presbyteris & Diaconis, quorum omnes causæ civiles ab Episcopis eorum omnino judicandæ sunt. Quoad causas verò criminales omnium Clericorum, si capitales essent, examinandas esse à iudicibus secularibus simul cum Episcopis. Quod si causa vertatur inter hominem Ecclesiæ addictum, cujusmodi viros *Iniores Ecclesiæ* vocat hic canon, & hominem liberum, judicandam esse in audientia publica à Præposito Ecclesiæ & iudice publico. Hæc sunt verba edicti: *Vt nullus iudicum de quolibet ordine Clericos de civilibus causis, præter criminalia negotia, per se distringere aut damnare presumat, nisi convincitur manifestus; excepto Presbytero, aut Diacono. Qui verò convicti fuerint de crimine capitali, juxta Canones distringantur, & cum Pontificibus examinentur. Quod si causa inter personam publicam & homines Ecclesiæ steterit, pariter ab utraque parte Præpositi Ecclesiarum & iudex publicus in audientia publica positi ea debeant judicare.* Causas criminales iudicibus secularibus reservaverat Concilium Matisconense primum anno D L X X X I. cujus ea sunt verba in canone septimo: *Absque causa criminali, id est, homicidio, furto, aut maleficio.* Synodus verò Pictavenfis, apud Gregorium Turonensem, crimina capitalia his tribus vocabulis comprehendit, *adulterium, homicidium, & maleficio.* Verùm materia hæc non est hujus loci. In præsentiarum satis erit adnotare modificationem canonis edicto Clotarij introductam: cui accepta referri debet

Greg. Turon.
lib. 10. Cap. 16.

origo instituti quo Clericos gravium criminum reos, quæ nunc *privilegiata* dicuntur, à iudice ecclesiastico & seculari conjunctim iudicari apud nos invaluit.

Canon quintus Episcoporum jurisdictioni absolutè submittit quæstiones de statu & libertate libertorum, adeo ut Episcopis licere edicat eos excommunicatione plectere qui libertos revocare conarentur ad pristinam servilem conditionem, nisi rationem actus sui reddant Episcopo aut Præposito Ecclesiæ. Edictum verò nihil Episcopo tribuit præter protectionem libertorum, & ut præfens sit in iudicio quod in ea causa feret iudex publicus: *Libertos à Sacerdotibus juxta textus chartarum ingenuitatis suæ defendendos, nec absque præsentia Episcopi aut Præpositi Ecclesiæ esse judicandos, vel ad publicum revocandos.* Ceterùm hujus loci auctoritate modificatus quoque censeri potest canon septimus Concilij Matisconensis secundi, quod omnem iudicibus secularibus cognitionem ademit in hac materia, nisi si Episcopo visum fuerit eos in audientiam accedere.

Si edictum illud extaret integrum, alias proderet modificationes aut explicationes jurium regiorum; & fortassis ob similem diligentiam amissa sunt edicta aliorum Principum. Ex hoc autem edicto colligi potest Reges confirmasse decreta Conciliorum cum cognitione causæ, tum non ita severè accipiende esse verba canonum, quando de jurisdictione seculari agunt, ut ab iis discedere nefas esse putemus vel transversam unguem; contra, æquum esse ut explicentur, ac terminis quibusdam circumscribantur, eaque modificatio adhibeatur quæ legibus antiquis & Principum possessioni congruat, ne regia auctoritas detrimentum patiarur. Ea porro regula in primis uti oportebit quoad posteriorum seculorum Concilia, quæ maximè tentarunt imminuere regiam potestatem in res & personas ecclesiasticas.

Sed observandum haud dubiè est, edictum illud Clotarij, quo nonnulla alia capita continentur, latum non esse per vim, sed ex sententia & consilio Episcoporum & optimatum regni, ut ex ipsis edicti verbis constat: *Quicumque verò hanc deliberationem, quam cum Pontificibus vel tam magnis viris optimatibus aut fidelibus nostris in synodali Concilio institimus, temerare præsumpserit, in ipsum capitali sententia iudicetur; qualiter alij non debeant similia perpetrare. Quam auctoritatem vel edictum perpetuis temporibus valiturum, manus nostre subscriptionibus decrevimus roborandum.* Adeo autem acceptum illud fuit personis ecclesiasticis ut Synodus Remensis congregata

gata anno D C X X X. excommunicationi subdat iudices qui aut canones ipsos in contemptum hujus edicti aut edictum ipsum violabunt. Solebat enim disciplina illius seculi, quo pœnitentiæ publicæ in usu erant, eos iudices aliâve personas, ex consensu Regum, excommunicatione plectere quos eorum edicta pœnæ capitali subijciebant. *Judices*, inquit Synodus Remensis, *qui super auctoritate & edicto dominico canonum statuta contempnent, vel edictum illud dominicum quod Parisus factum est violaverint aut contempserint, placuit eos communionem privari.* In eisdem Concilij Remensis canone X X I I I. excommunicantur ij qui *viduas vel puellas Domino consecratas rapuerint etiam per auctoritatem regiam.* Quod ea de causâ præcipitur, quoniam edictum Clotarij irrita esse decernit hujusmodi rescripta, & raptores qui sibi jungunt moniales pœnæ capitali subijcit.

In pap. 5. c. 168.

V I I I. Postquam canones conditi erant, de causarum judiciis agebatur. Id docet canon primus Concilij Arvernensis habiti anno D L V. relatus in Decreto Ivonis Carnotensis: *In primis placuit ut quoties secundum statuta patrum sancta synodus congregatur, nullus Episcoporum aliquam prius causam suggerere audeat quam ea que ad emendationem vite, ad severitatem regule, ad anime remedia pertinent.*

I X. Existimandum est causas in his Conciliis tractari consuevisse secundum distinctionem in canonibus Africanis prolatam, id est, in eis tractatum non fuisse nisi de causis communibus & magni momenti, veluti fidei, disciplinæ, aut accusationum adversus Episcopos, sive instituta illæ essent ob eorum mores, sive etiam ob vitia ordinationum. Iam enim ostendi auctoritate quamplurium canonum Ecclesiæ Gallicanæ causas Presbyterorum & aliorum Clericorum, atque etiam causas civiles Episcoporum, judicari solitas in synodis provincialibus citra appellationem. Sed præter accusationes adversus Episcopos nonnullæ etiam causæ magni momenti in synodo diversarum provinciarum judicabantur jussu Principum. Exemplo erit gravis controversia quæ exarsit inter Chrodieldem filiam Chariberti Regis monialem in monasterio beate Radegundis Pictavensis & Leuboveram Abbatissam: quæ controversia judicata est in Concilio Pictavensi ab Episcopis quos ea de causâ congregaverant Guntramnus & Childebertus Reges. In epistola autem sua ad Reges missa, qua eorum sententia continetur, Episcopi confitentur se congregatos esse ab iis ad iudicium illius causæ; ne-

Tom. II.

que altiùs scrutantur an Regibus liceat iudices ecclesiasticos dare in causâ ecclesiastica, quòd intelligerent canonem centesimum quartum Africanum eam auctoritatem agnovisse in Imperatoribus. Igitur iudicium fertur, non solum à Metropolitana provincia, sed etiam ab Episcopis alienarum provinciarum ad unicam hanc causam judicandam congregatis jussu Principum, ad cujus solius cognitionem coerciti sunt: *Et quia*, inquit Episcopi, *ex jussione potestatis vestre, cum ad Pictavam civitatem pro conditionibus monasterij sanctæ recordationis Radegundis convenimus, ut altercationes inter Abbatissam ejusdem monasterij & monachas ipsis disceptantibus agnoscere deberemus, evocatis partibus &c.* In calce autem epistolæ, restituta Abbatissa, excommunicatillique Chrodielde & complicibus ejus, addunt: *Hac nos pro vestra jussione, quod ad ecclesiasticum spectat ordinem, circumspectis canonibus, absque personarum aliqua acceptione, suggerimus peregisse.* Venia tamen eis data est, rogante Childeberto Rege, in Concilio quod eodem anno convenit in civitate Merensi: *Vtrisque Rex veniam impertiri deprecatus est; & sic in communionem recepte.*

Examen Regulæ sancti Columbani, quam multi arguebant superstitionis, peractum est anno D C X X V I I. in Synodo generali Episcoporum regni Burgundici, quod complectebatur medietatem ferè provinciarum Galliæ, ab Episcopis à Clotario Rege convocatis, qui statuit ut *synodali examinatione probarentur.* Infrà: *Tunc emanante regali auctoritate, multi jam Burgundiæ Episcopi in suburbio Matisconensis urbis conveniunt.*

Ionas monachus in vita Eulstifii, relatus tom. 1. Concil. Gall pag. 477.

Audoenus Rothomagensis Archiepiscopus narrat in vita sancti Eligij quendam hæreticum Monothelitam è Græcia profugum, in Galliam se contulisse, & apud Augustodunensem urbem clanculum docuisse pravam suam doctrinam, Regemque Clodoveum secundum congregasse Concilium apud urbem Aurelianensem anno D C X L V. in quo hæreticus ille damnatus fuit, & pulsus è regno, exemplaque sententiæ adversus ipsum lata per singulas civitates commeasse.

Vita S. Eligij lib. 1. c. 34.

Quinquennio post, id est, anno sexcentesimo quadragesimo nono, eam hæresim Martinus Papa primus damnavit in Concilio Romano; cujus Acta misit ad Amandum Trajectensem Episcopum, ut ejus cura damnatio in eo Concilio decreta firmaretur consensione Episcoporum illarum partium in synodo congregatorum: *Atque synodali conventionem omnium fratrum &*

Martinus PP. in ep. ad Amandum Traject. Episc.

Kk